اندیشکده‌های حکمرانی وقانون گذاری استانی

جنگ‌رافت

اندیشکده‌های حکمرانی وقانون‌گذاری استانی

روزنامه الکترونیکی @HOKMRAH
شماره یازدهم

روزنامه‌الکترونیکی
اندیشکده‌های حکمرانی
وقانون‌گذاری‌های استانی

۲۳ فروردین ۱۴۰۵
۲۳ شوال ۱۴۴۷
۱۲ آوریل ۲۰۲۶
شماره یازدهم

جنگ ترکیبی: ماهیت وراهکار

اندیشکده حکمرانی وقانون‌گذاری استان بوشهر
دکتر اسماعیل عبدالهی (دبیر)-سردار حسین کارگر (عضو شورا)

ملت مسلمان ایران از ابتدای پیروزی انقلاب وتشکیل نظام جمهوری اسلامی با تمام وجود و به شکل‌های گوناگون جنگ ترکیبی را تجربه کرده است. دشمنان سرسخت و عنود، از آغاز حکمرانی نوین در ایران به طرق گسترده همچون تنش‌ها و منازعات قومی و مذهبی در میان جامعه متکثر ایران، به ویژه در مناطق کردستان، خوزستان، فارس، سیستان و بلوچستان و در شمال و غرب کشور و نیز راه اندازی عملیات مسلحانه توسط سازمان‌های معاند و مخالف و ترور شخصیت‌ها و افراد بی‌گناه، تحمیل جنگ تجاوزکارانه به سرکردگی رژیم بعث عراق، تحریم‌های غیرقانونی و ظالمانه اقتصادی و فشارهای سیاسی و اخیرا تهاجم گسترده و مغایر با اصول و نظامات جهانی و حقوق بشری با هدایت و دخالت مستقیم دولت آمریکا و رژیم صهیونیستی و همزمان نفوذ روانی و رسانه‌ای در صدد نابودی کشور وآسیب‌رسانی به منافع و منابع ملی برآمده اند. بی شک، در تمام این سنوات و اقدامات مخرب دشمنان، نظام جمهوری اسلامی ایران با اتحاد و انسجام ملی، صبر و استقامت مومنانه وتبعیت از رهنمودهای امام راحل ورهبری شهید، به‌رغم فشارهای شدید و جدی، توانسته است از کیان و هویت ملی و دینی خود محافظت و پاسداری نماید و نقشه دشمنان را نقش برآب کند. با این وصف، نظام سلطه، هیچگاه دست از شیطنت و خبث طینت برنداشته و همواره با شیوه‌های جدید و مبتنی برفناوری‌های نوین و شبکه‌های اجتماعی ومجازی، مبادرت به دشمنی و بروز نیات پلید خود کرده است. از آنجا که این رویارویی‌ها دارای ابعاد شناختی و ترکیبی به مراتب شدیدتر و پر مخاطره است، دراین نوشتار به طور مختصر پیرامون ماهیت رویارویی‌های مزبور و راهکارهای مقابله با آن مطالعه وبررسی می‌شود.

الف) ماهیت جنگ ترکیبی

جنگ ترکیبی (Hybrid War)، جنگی پیچیده و پر خطر است که در آن همه ظرفیت‌ها، استعدادها، امکانات و مولفه‌های قدرت و ابزارهای تهاجمی متعارف وغیر متعارف، به ویژه هوش مصنوعی و فناوری‌های نوین مجازی و اجتماعی به صورت همزمان و هم‌افزا به‌کار گرفته می‌شود و هدف اساسی آن درهم شکستن مقاومت و تسلیم رقیب و درنهایت تحمیل هژمونی خود است.

در این شیوه جنگ، دشمن از ترکیب تهاجم سخت و نرم نظامی، عملیات روانی و رسانه‌ای، نفوذ و جاسوسی، ترور، ناامنی و خرابکاری بهره می‌گیرد. درواقع، جنگ ترکیبی یک پدیده چند لایه و درهم تنیده است که عناصر مختلف از حیث نظامی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اطلاعاتی و اقتصادی فعال می‌شوند و فرصت تمرکز قوا و نهادهای حاکمیتی و مردمی برای مقابله موثر با برنامه‌های دشمن را تحت الشعاع قرار داده و درنهایت کارگزاران کشوری و لشکری را دچار اشتباه محاسباتی خواهند کرد.

راهبرد نظامی دشمن در جنگ ترکیبی آمیخته‌ای از جنگ و اختلال در اشکال و سطوح متنوع سنتی، مدرن و فوق مدرن است و به لحاظ ابعاد پیچیده آن، میزان صدمات و خسارات مترتب، فزاینده و بعضا غیر قابل جبران است. معمولا یک عنصر مهم در شروع و شکل‌گیری جنگ ترکیبی، حوادث و اتفاقات داخلی از قبیل انتخابات، نارضایتی‌های صنفی، شغلی، اقتصادی، کشمکش‌های قومی، مذهبی و تجمعات اعتراضی است. بنابراین، اهداف اساسی جنگ ترکیبی، گسترش و ازدیاد نارضایتی‌ها و تجمعات اعتراضی در کشور و استقرار فضای ملتهب و ناامن منبعث از تحریم‌ها، اقدامات تروریستی و تجاوزات خارجی است. متاسفانه، در سنوات اخیر کشور در تله جنگ ترکیبی دشمنان آمریکایی ـ صهیونی و ارتجاع منطقه گرفتار شد و تا حدود زیادی انسجام ملی وحاکمیتی دچار اضرار و تحت تأثیر قرار گرفت.

بر همین اساس، رهبر حکیم وشهید (رض) اهداف جنگ ترکیبی دشمن را به شرح زیر تبیین کرده است:

«دشمنان در جنگ ترکیبی هدفشان سست کردن اراده ملت و خاموش کردن امیدها است. می‌خواهند شعله امید را در دل جوانان ما خاموش کنند. جوان را مأیوس کنند. می‌خواهند نرم افزار واقعی قدرت ملی کشور را از دست ملت بگیرند، بی‌اثر کنند. این نرم‌افزار عبارت است از ایمان مردم، ارزش‌های دینی مردم، ارزش‌های ملی مردم، اعتقادات مردم. وقتی این کار را انجام دادند، دنبال این هستند که در کشور بی‌ثباتی به‌وجود بیاید، ناامنی به وجود آید. اگر بتوانند جنگ داخلی ایجاد کنند».

به علاوه، صرف نظر از ابعاد نظامی و ظاهری جنگ ترکیبی، از جمله اهداف پنهان تهاجم غیر قانونی جاری به صورت‌های زیر قابل تبیین است:

۱.زمینه‌سازی تجمعات، نارضایتی صنفی و تبدیل آن به ناآرامی عمومی، اغتشاش، خشونت و دخالت نظامی

۲. شناسایی، آموزش و سازماندهی افراد مستعد و مخالف نظام برای نفوذ، ارسال اطلاعات و تصاویر اماکن حساس، مهم و حیاتی کشور به عنوان بانک اطلاعات دشمن.

۳. تشجیع، تحریک و تسلیح افراد موثر و معارض نظام در سطح کشور و تشکیل گروه‌های کوچک مسلح و ایجاد شبکه ارتباطی بین آنها.

٤. تمهید و تشدید اختلافات قومی ومذهبی و تبدیل آن به تقابل و درگیری‌های مسلحانه.

ب) راهکارهای سیاستی

در مقابل جنگ پر مخاطره و همه‌جانبه ترکیبی، نه تنها به برنامه‌ها و شیوه‌های دفاعی و جهادی هم‌وزن و متراکم نیاز است، بلکه بایستی توانمندسازی کنشگران، شبکه‌سازی، حضور مستمر و موثر نخبگان و اهل فکر و دارای خلاقیت را مورد توجه قرار داد. به همین جهت، رهبر حکیم وشهید انقلاب به درستی و با هوشمندی اعتقاد داشت: «درمقابل جنگ ترکیبی ماهم بایستی حرکتمان حرکت ترکیبی باشد. از همه جهت بایستی تلاش کنیم. دشمن تهاجم می‌کند، ما هم باید تهاجم داشته باشیم، درزمینه‌های مختلف؛ هم در زمینه‌های رسانه‌ای، هم در زمینه‌های اقتصادی، هم در زمینه‌های امنیتی. اهل فکر در این زمینه‌ها مسئولند؛ کسانی که اهل فکرند، اهل کار واقدامند. » (فرمایشات مورخ ۱۴۰۰/۱۲/۱۹).

بر همین اساس، دراین شرایط دانشگاه‌ها و مجامع علمی و فرهنگی کشور در تبیین ماهیت مرموز جنگ ترکیبی و نهادینه‌سازی فرهنگ دفاع، مقاومت و به اصطلاح «جهاد کبیر» مأموریت ومسئولیت سنگینی دارند و نباید به این امر حیاتی بی‌تفاوت باشند. زیرا این بی‌تفاوتی مرگبار است که بنابر فرمایش پیامبر (ص) از شعائر و القائات شیطانی است که در قلوب مومنین وارد ونقش می‌بندد (ح ۴۸۷،نهج الفصاحه).

طبق آموزه‌های فوق و در چارچوب الگوی «مردمی‌سازی دفاع» و فعال کردن توان راهبردی آحاد مردم راهکارهای زیر مورد تاکید قرار می‌گیرد:

۱.ازآنجا که درجنگ ترکیبی دشمن از بی‌تفاوتی، غفلت و نارضایتی مردم و سکوت خواص جامعه بهره‌برداری می‌کند، باید نسبت به اهداف و امیال مخرب و توسعه‌طلبانه دشمن اطلاع‌رسانی تحلیلی و جامع انجام داد و بدین جهت آمادگی ذهنی و عملیاتی آحاد مردم را تقویت کرد. به هرحال، یکی از کاستی‌ها یا چالش‌های محسوس در مجموعه‌های سیاسی، فرهنگی و رسانه‌ای کشور، عدم ممانعت و پیشگیری از میدان‌داری دشمن و افتادن بخش‌هایی از جامعه در تله جنگ پرهزینه ترکیبی است.

۲. بنابر صریح شعار سال و تاکید رهبر معظم انقلاب، اهتمام و التزام همگانی بر «وحدت، انسجام و امنیت ملی» در مقابل توطئه‌های دشمنان یک نیاز اولیه و فوری است. مردم و مسئولان بایستی از هرگونه اقوال و افعال تفرقه افکنانه و مایوس‌کننده که به وحدت وامنیت ملی لطمه وارد می‌کند، اجتناب کنند.

۳. به منظور تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری صحیح و قوی، در بحبوحه و جریان جنگ ترکیبی مردم باید به کارگزاران اجرایی و فرماندهان نظامی و اقدامات آنها در دفاع از کیان کشور اعتماد داشته و حمایت خود را در شکل تجمعات و تظاهرات میدانی برای خنثی‌سازی عملیات روانی، تبلیغات رسانه وروایت‌سازی دشمن نشان دهند.

٤. با عنایت به این که یکی از ابعاد مهم و نوین جنگ ترکیبی، شبکه‌سازی وقدرت نمایی در فضای مجازی است، باید مطالب و محتویات فضای مزبور با دقت و هوشیاری و به صورت مستمر رصد و تحلیل شود و اقدامات تقابلی متناسب، به‌ویژه ازطریق راه‌اندازی شبکه‌های خبری و تحلیلی توسط نخبگان و فعالان رسانه ملی و محلی برنامه‌ریزی و اجرا شود. بدیهی است پیام‌رسان‌های خارجی، همچون شبکه‌های ماهواره‌ای دشمن نمی‌توانند یک بستر و سکوی قابل اعتمادی تلقی شوند.

۵. مرجعیت مساجد و پایگاه‌های مقاومت مردمی به عنوان مراکز معنوی ومورد اعتماد محلی در جهت سازماندهی مردم در برابر نقشه‌های دشمنان، بصیرت افزایی و تقسیم کار اجتماعی، به خصوص مراقبت از نفوذ عناصر و عوامل داخلی دشمنان و فعالیت افراد مشکوک باید جدی گرفته شود.

٦. طبق اندیشه‌های نجات بخش قرآن و سیره سترگ معصومین علیهم السلام، باید به وعده پروردگار متعال در نصرت و یاری مومنین اعتقاد و اعتماد قلبی و قطعی داشته و از ظرفیت‌های معنوی رازونیاز، دعا، توسل و توکل به ذات احدیت برای تحقق نصرت الهی استفاده کرد. به طور معمول، درتمام جنگ‌ها به ویژه جنگ ترکیبی، فشارها و محرومیت‌های بیشتری بر مردم وارد می‌شود. درمقابل، روحیه صبر، استقامت و امید به خدا بر قدرت عادی و مادی انسان مومن می‌افزاید و موجب گشایش در امور و رهایی از مشکلات خواهد شد.

و اما کلام آخر؛ نظام جمهوری اسلامی ایران با وجود تنوع و تفاوت اقوام، مذاهب، سلایق سیاسی و گرایشات تخصصی، به کمک خداوند، رهبری هوشمندانه وهمراهی مردم توفیق یافت این تمایزات و تفاوت‌ها را به فرصت تبدیل کند و کشور را از انشقاق و منازعات ملی دور نگه دارد ویک «ملت ـ دولت» واحد و منسجم را سازمان‌دهی کند.
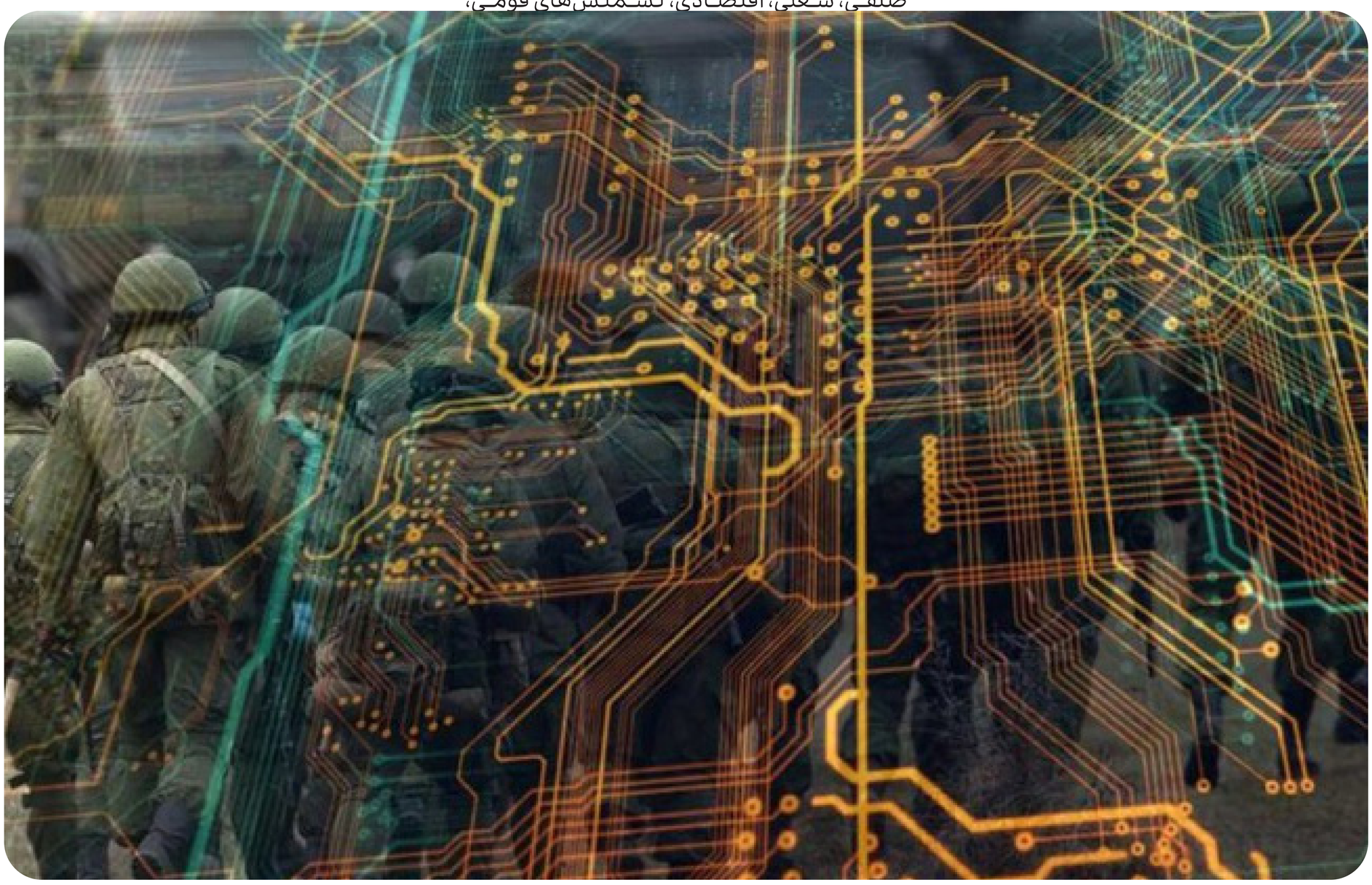
امروز، درکشاکش قهر و خشم اهریمنی دشمنان، بیش از هر زمان دیگر، تداوم و استحکام وحدت و انسجام ملی احساس می‌شود و باید به عنوان یک اولویت راهبردی تلقی و مورد اهتمام عملی قرار گیرد. زیرا، رفتار معارضان و دشمنان ایران شکوهمند و تمدن‌ساز مبین این حقیقت است که آنها در فکر کمک به مردم و بهبود وضعیت حکمرانی درکشور نبوده و نیستند. ابعاد و اشکال تجاوز غیر قانونی دولت حاکم آمریکا و رژیم صهیونیستی و برخی دول منطقه هیچ تردیدی باقی نمی‌گذارد که آنان جز به نابودی تمامیت ایران، منابع و زیرساخت‌های مردم و نسل‌های آتی نمی‌اندیشند و به چیزی کمتر از این نیت شیطانی رضایت نمی‌دهند.